

(savivaldybė, mokykla)

_____ klasės (grupės) mokinio(-ės) _____

(vardas ir pavardė)

LIETUVIŲ VALSTYBINĖ KALBA

Skaitymo, kalbos vartojimo ir rašymo testai

Mokyklinio brandos egzamino užduotis
(pagrindinė sesija)

2008 m. gegužės 21 d.

Trukmė – 3 val. (180 min.)

NURODYMAI

- Pasitikrinkite, ar egzamino užduoties sąsiuvinyje nėra tuščių lapų ar kitokio aiškiai matomo spausdinimo broko. Pastebėję praneškite egzamino vykdytojui.
- Rašykite **mėlynai rašančiu** parkeriu ar tušinuku aiškiai ir įskaitomai. Pieštuku ar neaiškiai parašyti atsakymai vertinami kaip neteisingi. Koregavimo priemonėmis naudotis negalima.
- Atlikdami 1-ąją skaitymo testo užduotį, atsakymus rašykite po klausimu paliktose eilutėse. Į klausimus atsakykite tiksliai ir glaustai. Jūsų atsakymai turi tilpti paliktose eilutėse. Jei neprašoma cituoti ar pateikti pavyzdžių iš teksto, **atsakymus formuluokite savais žodžiais**. Bus vertinami tik tie 2-osios skaitymo testo užduoties atsakymai, kurie parašyti ATSAKYMŲ lentelėje.
- Atlikdami rašymo užduotį, naudokitės juodraščiu. Jam palikta vietos užduočių sąsiuvinyje. Juodraštis nebus vertinamas, todėl pasilikite pakankamai laiko savo darbui perrašyti į švarraštį. **Jeigu rašymo užduotis bus įvertinta 0 taškų, egzaminas bus neišlaikytas.**

Linkime sėkmės!

ĮVERTINIMAS TAŠKAIS

Skaitymo testas	Kalbos vartojimo testas	Rašymo testas	TAŠKŲ SUMA
25	25	50	100

Vertinimo komisijos pirmininkas _____

(parašas, vardas ir pavardė)

Vertintojai: (I) _____

(parašas, vardas ir pavardė)

(II) _____

(parašas, vardas ir pavardė)

I. SKAITYMO TESTAS

(Trukmė – 45 min.)

1 užduotis. Perskaitykite tekstą ir atsakykite į klausimus. Skaitmenimis sunumeruotos pastraipos. (15 taškų)

Pastaba. Atsakymus į klausimus formuluokite savais žodžiais, aiškiai ir glaustai. Jei neprašoma pateikti pavyzdžių iš teksto, necituokite.

Ar XXI amžiuje žmogui reikalingos šaknys?

1 Manychiau, kad mūsų dienomis patriotinės žmonių nuostatos sumenkusios. Kasdieniame gyvenime daugelis žmonių nė nesusimąsto apie tai, ar svarbu būti patriotu. Į patriotizmą Lietuvoje dažnokai žvelgiama net su pašaipą, laikant jį kažkuo atgyvenusiu. Ko gero, šis žodis nekeltų pašaiPOS tik tada, kai šaliai ir visuomenei kiltų realus pavojus. Tuomet patriotizmas kviestų susitelkti tėvynės vardan. <...>

2 Kad ir kaip būtų, patriotizmas nėra vienalypis reiškinys. Tyli ir ori tarnystė savo šaliai, visuomenei ir kultūrai tikrai negali būti painiojama su rėksminga ir kovinga retorika ar triukšmingais jubiliėjū ir valstybinių datų paminėjimais.

3 Patriotizmas gali būti taurus, dvasinio aristokratizmo kupinas triūsas tavo subrandinusiai šaliai, kalbai ir kultūrai, kuri yra neatsiejama tavo asmenybės moralinės ir dvasinės brandos dalis. Galima gerbti kitas šalis, žavėtis kitomis kultūromis, domėtis pasauliu, bet tuo pat metu jausti, kad be savo gimtosios kalbos, kraštovaizdžio ir kultūros tavo asmenybė kažką prarastū, o gyvenimas kažko svarbaus nustotū. Tai ir yra tikrasis prisirišimas prie savo aplinkos, gyvenimo būdo ir kultūros formų. Tokį prisirišimą neabejotinai galima laikyti vienu iš pamatinių žmogaus poreikių.

4 Žinoma, patriotizmas gali būti ir kitoks. Dažnai save patriotais vadina ir nė akimirkos netikintys tuo, kad Lietuva gali būti brangi ne tik etniniam lietuviui, bet ir joje gimusiam žydū, lenkū, rusū, totoriui ar romū. Tai ypač atgrasi patriotizmo forma.

5 Deja, taip jau esti, kad dvilypumas it prakeikimas lydi visus kertinius žmogaus gyvenimo reiškinis bei poreikius – solidarumą, prisirišimą, ištikimybę, tapatybę. Šitą socialinio gyvenimo dvilypumą gerai suprato iškilūs Vakarų filosofai ir sociologai. XIX–XX a. prancūzų sociologas E. Durkheimas manė, jog modernusis žmogus neišvengiamai skleidžiasi kaip *dvigubas žmogus*, kuriam būtina ir individuali, ir kolektyvinė tapatybė. Filosofai seniai atkreipė dėmesį į žmogaus dvilypumą, pasireiškiantį tuo, kad mes, viena vertus, norime išsiskirti iš savo socialinės aplinkos ir neigiame ją. Kita vertus, negalime gyventi be tos aplinkos, nes ji padeda suvokti savo tapatybę ir patirti pripažinimą. Tai, anot filosofo I. Kanto, keistas ir dvilypis individo ryšys su visuomene. Viena vertus, aplinka tavo neišvengiamai riboja ir primeta tai, ko turbūt neprimestū vienatvė arba buvimas svetur. Kita vertus, savoje aplinkoje vis dėlto lengviau skleidiesi kaip asmenybė ir realizuoji savo galimybes, nes joje tu kažkam rūpi. Kad ir kaip būtų, negalime paneigti, kad turėti savo šaknis šiandien nėra svarbu. <...>

6 Ar galima sukurti modernią pilietinę visuomenę be patriotizmo? Kad ir kaip mes pavadintume šį jausmą, akivaizdu, jog be tapatinimosi su konkrečia visuomene neįmanoma nei šiuolaikinė politika, nei pilietinis sąmoningumas, nei socialinis solidarumas – dalykai, be kurių paprasčiausiai suirtų visuomenė. Todėl neiškreiptas, kritiškas, atviras, tolerantiškas ir nedemonstruojamas patriotizmas yra kilnumo, stiprybės, sąmoningumo išraiška ir modernios XXI amžiaus visuomenės pagrindas. Apie tai mums būtų pravartu susimąstyti.

Pagal Leonidą Donskį

Klausimai ir atsakymai

		Čia rašo vertintojai		
		I	II	III
1.	Įvardykite, kada patriotizmas dabartinei visuomenei aktualus, kada – ne (1 pastraipa). _____ _____ (2 taškai)	—	—	—
2.	Ką autorius laiko tikru patriotizmu, ką – tariamu (2 pastraipa)? _____ _____ (2 taškai)	—	—	—
3.	Kurie du dalykai yra esminiai brandžiai asmenybei (3 pastraipa)? _____ _____ (2 taškai)	—	—	—
4.	Išrašykite sakinio fragmentą, paaiškinantį, kodėl žmogui svarbus ryšys su Tėvyne (3 pastraipa). _____ _____ (1 taškas)	—	—	—
5.	Paaiškinkite, kokį tariamų patriotų įsitikinimą kritikuoja autorius (4 pastraipa). _____ _____ (1 taškas)	—	—	—
6.	Kieno mintimis remiamasi kalbant apie asmenybės poreikių dvilypumą? Nurodykite du šaltinius (5 pastraipa). _____ _____ (2 taškai)	—	—	—
7.	Įvardykite du dalykus, kodėl žmogui svarbu gyventi savoje aplinkoje (5 pastraipa). _____ _____ (2 taškai)	—	—	—
8.	Suformuluokite pagrindinę 6-os pastraipos mintį. _____ _____ (1 taškas)	—	—	—
9.	Remdamiesi tekstu paaiškinkite, ką reiškia pasakymas: <i>turėti savo šaknis</i> . _____ _____ (1 taškas)	—	—	—
10.	Įvardykite pagrindinę tekste svarstomą problemą. _____ _____ (1 taškas)	—	—	—

Taškų suma (maks. 15)

2 uždutis. Skaitydami Danieliaus Mušinsko novelę raskite, kur turėtų būti iš teksto išimti sakiniai A–M. Vienas sakinytis yra ne iš šio teksto. Atsakymus rašykite kitame puslapyje pateiktoje ATSAKYMŲ lentelėje. 0 atvejis – pavyzdys. (10 taškų)

Šviesos režis

Jau buvo po bulviakasio, ir per nušliaužiotą įmirkusią dirvą jis brido vienas.

(0) ...A... Dukterys lyg susitarusios atsivežė po mažylį, ir visi šliaužiojo ta juoda, sunkia žeme. Jis nešiojo maišus, retsykais nužvelgdamas palinkusias nugaras. (1) Todėl ir dabar tikėjo gerai jas pažįstas. Nė nepajuto, kaip ir jo paties nugara ėmė srūti prakaitas. Jis girdėjo pažįstamus balsus ir slapčiomis jų klausėsi. Jis nužvelgdavo ir dangų – vėjas ginė debesis, bet liję buvo tik naktį. (2) Paskui jis pašaukė visus valgyti, ir visi susėdo į senas savo vietas, ir niekam nepritrūko krėslas. Jis tyliai tuo džiaugėsi, bet iš veido to negalėjai matyti. (3) Jis ir vėl regėjo savo vaikų nugaras – platesnes sūnų, kiek siauresnes dukterų. Pavakarėj, kai jau darbas ėjo į pabaigą, jis tarsi nejučia atsidūrė dirvos pakrašty ir taip stovėjo – nejudėdamas, nuleidęs rankas. Nė vienas iš sūnų ir dukterų negalėjo prisiminti, kad jis anksčiau taip būtų daręs. (4) Kai baigė, jis iš kaimyno parsivarė vežimą, ir jo vaikai sukėlė maišus į tą vežimą, surinko visus įnagius. (5)

Vakarienės valgyti jie vėl susėdo į savo vietas, tik dabar dukterys jau šeimininkavo pačios, o šalia jo atsirado dar vienas tuščias krėslas. (6) Ir jis buvo dėkingas, kad nė vienas iš vaikų nepratarė nereikalingų žodžių. Nustoję valgyti, jie dar kurį laiką pasėdėjo prie stalo tylėdami, paskui pakilo ir nuėjo į kitą kambarį. Per tarpdurį jis matė kiekvieną jų judesį, iš tų judesių jis atsiminė savo sūnus ir dukteris dar mažus. (7) Tačiau dukterys jau rūpinosi savo mažyiais, rengė juos megztiniais, užrišo kepures. Tų mažylių judesiai jau nebebuvo jam tokie pažįstami ir iškalbūs. (8) Kai visi jie sulipo į autobusą, jis dideliais delnais įsirėmė į duris, dar sykį akimis perbėgo jų veidus, paskui atitraukė rankas, ir autobuso durys užsitrenkė.

Eidamas į savo trobą jis matė, kaip vieškeliu į kalną kyla šviesos režis. (9) Atsigulęs lovoje, ilgai negalėjo užmigti, ir nors tvyrojo aklina tamsa, vėl matė du savo sūnus ir tris dukteris, regėjo kiekvieno jų judesius ir juto, kaip akyse tvenkiasi ašaros. Kad viso to nematytų, užsidegė šviesa, ir su šviesa išmiegojo iki ryto.

(10) Paskui per po nakties įmirkusią dirvą lėtai brido vienas, bet pasuko ne į trobą, o vieškeliu į kalną, kur – jam rodės – dar nuo vakar tebspindi šviesos režis.

Pagal Danielių Mušinską

Sakiniai:

- A** Aną dieną čia aidėjo balsai, suvažiavo du sūnūs ir trys dukterys.
- B** Iš pradžių tas krėslas lyg badė akis, bet netrukus jie viską suprato.
- C** Apsitaisė savo drabužiais ir sūnūs, ir visi išėjo iš trobos į kelią.
- D** Visas jas kadaise buvo glostęs, glaudęs prie savęs.
- E** Jis žinojo, kad tame šviesos režyje yra visi jo vaikai.
- F** Bet jie nepriėjo prie jo, susikūprinę kasė paskutiniąsias vagas.
- G** Visą rytą jis galvojo, kad jau reikia kasti bulves.
- H** Dabar, įdienojus, niekas to lietaus nebepresiminė.
- I** Rytą vėl nuėjo į tuščią bulvių lauką, atsistojo pakrašty ir stūksojo nuleidęs rankas ir galvą.
- K** Slapčiomis pagalvojo, kad vėl jie galėtų būti maži, ir jis juos vėl pajėgtų užauginti.
- L** Pavalgę mėsos ir užsigėrę pieno, jie vėl išėjo į nuartą dirvą.
- M** Jis dar sykį nužvelgė nukastą lauką, ir tas tuščias laukas atspindėjo jo akyse.

Atsakymai:

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
A										

Čia rašo vertintojai		
I	II	III
—	—	—

Taškų suma (maks. 10)			
-----------------------	--	--	--

Skaitymo testo taškų suma (maks. 25)			
---	--	--	--

II. KALBOS VARTOJIMO TESTAS

(Trukmė – 45 min.)

I užduotis. Iš kairėje pateiktų veiksmažodžių padarykite tinkamas asmenuojamąsias formas ir įrašykite jas į tekstą. **0** atvejis – pavyzdys. (15 taškų)

Esamasis laikas

		Čia rašo vertintojai		
		I	II	III
(0) nebūti	Oro temperatūros kaita skirtinguose pasaulio regionuose (0) <u>nėra</u> vienoda. Tačiau nustatyta, kad oro temperatūra			
(1) kilti	(1) _____.			
	Daugiametė temperatūros svyravimų analizė			
(2) rodyti	(2) _____, kad oro temperatūra sparčiau			
(3) kisti	(3) _____ nuo 1885 metų. Šis klimato šiltėjimo periodas			
(4) tęstis	(4) _____ iki šiol.			

Būtaasis kartinis laikas

(5) nustumti	Niekam netaręs nė žodžio, aš (5) _____ senelio valtį			
(6) irtis	į ežerą ir greitai (6) _____ į ežero vidurį.			
(7) išgirsti	Senelis (7) _____ mano šauksmą ir akimirksniu			
(8) atlekti	(8) _____ prie ežero kranto.			

Būsimasis laikas

(9) atitverti	Šnaranti šilto lietaus siena, rodėsi, mus (9) _____ ne tik nuo tuštutėlio stadiono, bet ir nuo viso pasaulio. Užuoat išsiskirstę,			
(10) spiestis	mes (10) _____ į krūvą prie estrados.			

Tariamoji arba liepiamoji nuosaka

(11) viltis	Visi mes (11) _____, kad kelionė bus sėkminga.			
	Vidutinė metų temperatūra šimtmečio pabaigoje			
(12) turėti	(12) _____ pakilti net šešiais laipsniais.			
	Kartais mintyse atkakliai kartoji artimųjų vardus, kad			
(13) prisiminti	(13) _____ jų bruožus ir nors akimirką			
(14) jaustis	(14) _____ esąs ne vienas.			
(15) parengti	Mokytojas pasakė: „Dabar jūs (15) _____ straipsnio apžvalgą.“			

Taškų suma (maks. 15)

2 užduotis. Kairėje pateiktus žodžius ar žodžių junginius parašykite nurodytu skaičiumi ir reikiamu linksniu. 0 atvejis – pavyzdys. (20 taškų)

		Čia rašo vertintojai		
		I	II	III
	Biblioteka, verta milijonų			
(0) biblioteka (1–2) keliami reikalavimai	(0) <u>biblioteka</u> . Ji turėtų atitikti šiuolaikinėms bibliotekoms (1–2) _____ . Pagal saugomų šaltinių skaičių ši biblioteka bus solidžiausia Lietuvoje ir viena	—	—	—
(3) didžiausios	(3) _____ Europoje. Naujosios bibliotekos techninis	—	—	—
(4) pabaiga	projektas turėtų būti patvirtintas spalio (4) _____ .	—	—	—
(5) universitetas	Biblioteką sumanyta statyti Saulėtekio gatvėje. Vilniaus (5) _____ talkinantis architektas Rolandas Palekas	—	—	—
(6) interjeras	teigė, kad pastatas bus orientuotas į rytus, todėl šviesus. Bibliotekos (6) _____ papuošti planuojama naudoti daug stiklo,	—	—	—
(7) puslapiai	keramikos, baltos spalvos, kuri primena knygos (7) _____ .	—	—	—
(8) toks	Rengiant projektą svarbu nepamiršti, kad darbo vieta bibliotekoje – ne tik kompiuteris. Pavyzdžiui, stalas turi būti (8) _____ , kad ant jo tilptų bent trisdešimt knygų.	—	—	—
(9–10) moderniosios technologijos	Taigi architektai turi ne tik atstovauti (9–10) _____ , bet ir vadovautis	—	—	—
(11) vaizduotė	(11) _____ . Be to, reikia nepamiršti: bibliotekos erdvė	—	—	—
(12) patogi (13–14) keliolika, valandos	turi būti (12) _____ , kad studentas prireikus galėtų produktyviai dirbti net (13–14) _____	—	—	—
(15) populiaresnis	per parą. Mat šiandien vis (15) _____ tampa nuotolinis	—	—	—
(16) gausa	mokymasis ir studentui nebūtina lankyti paskaitų, tačiau biblioteka jam reikalinga dėl knygų (16) _____ .	—	—	—
(17) sritys (18–19) reikiamas šaltinis	Naujojoje bibliotekoje knygos, elektroninės laikmenos, kiti šaltiniai, susiję su įvairiomis (17) _____ , bus laikomi kartu. Tad susirasti (18–19) _____	—	—	—
(20) lankytojai	bus nesunku. Taigi naujoji biblioteka orientuosis į savitarną ir bus siekiama, kad joje (20) _____ būtų patogų dirbti.	—	—	—
	<i>Pagal Oną Mackonytę</i>			

Taškų suma (maks. 20)			
-----------------------	--	--	--

3 užduotis. Pasirinkite vieną iš trijų po tekstu pateiktų neasmenuojamųjų veiksmažodžio formų ir įrašykite į tekstą. 0 atvejis – pavyzdys. (15 taškų)

Trečiasis Šatrijos Raganos laikas

Pasitikėjimas, meilė, šeimos vertybės, vaiko pasaulis – tokios temos pynėsi rašytojos gimimo jubiliejui (0) skirtoje konferencijoje, kurią surengė Vilniaus universiteto Lietuvių literatūros katedra ir Šatrijos Raganos bendrija. Rengėjams (1) _____, jubiliejine konferencija (2) _____ simboliškai – „Trečiasis Šatrijos Raganos laikas“. Mat jau trečią kartą (3) _____ gyvenimui Šatrijos Raganos „Raštai“. Konferencijos dalyviai kalbėjo apie jų skaitymą, (4) _____ formas ir būdus, kuriais rašytojos kūryba galėtų gyvuoti šiuolaikinėje kultūroje.

Mažiausiai (5) _____ Šatrijos Raganos kūrybos sritį aptarė Kęstutis Urba. Pasak pranešėjo, ši autorė retai (6) _____ kaip vaikų rašytoja. Pranešime buvo (7) _____ Šatrijos Raganos, kaip vaikų rašytojos, novatoriškumas – kūrinuose sėkmingai (8) _____ vaiko išgyvenimus, ji psichologiškai įtakingamai (9) _____ vaiko individualumą. K. Urba pabrėžė, kad Šatrijos Ragana kūrė paauglių literatūrą dar tada, kai toks terminas nebuvo vartojamas. Pranešėjas, (10) _____ apsakymu „Irkos tragedija“, teigė, kad lietuvių literatūra pirmą kartą (11) _____ prie vaiko sielos. Apsakymas išsiskiria ir tuo, kad daugiausia nuotykius arba kovą su socialiniais nepritekiais (12) _____ to meto lietuvių vaikų literatūrai (13) _____ šeimos tema buvo svetima. Netgi pasaulinėje vaikų literatūroje ši tema (14) _____ problematikos branduoliu tapo tik XIX a. pabaigoje. Taigi trečiuoju savo laiku Šatrijos Ragana gali būti ryškiai (15) _____ kaip paauglių rašytoja.

Čia rašo vertintojai		
I	II	III
—	—	—
—	—	—
—	—	—
—	—	—
—	—	—
—	—	—
—	—	—
—	—	—
—	—	—
—	—	—
—	—	—
—	—	—
—	—	—
—	—	—

Pagal Brigitą Speičytę

- (0) *skirtoje* / *skiriančioje* / *skirsiančioje*
(1) *sutarus* / *sutare* / *sutardami*
(2) *pavadindama* / *pavadinta* / *pavadinusi*
(3) *prikeldami* / *prikeliantys* / *prikelti*
(4) *pabrėždami* / *pabrėžus* / *pabrėžiami*
(5) *tyrusią* / *tirtą* / *tiriant*
(6) *suvokiama* / *suvokdama* / *suvokusi*
(7) *išryškindamas* / *išryškinęs* / *išryškintas*
(8) *vaizduojama* / *vaizduodama* / *vaizdavus*
(9) *atskleisdama* / *atskleidusi* / *atskleidus*
(10) *remiantis* / *remdamasis* / *rėmusis*
(11) *priartėjusi* / *priartėdama* / *priartėjant*
(12) *vaizduojančiai* / *vaizduojamai* / *vaizduojant*
(13) *išsiskirdamos* / *išsiskyrusios* / *išsiskirdavusios*
(14) *dominuojančios* / *dominuojant* / *dominuodamos*
(15) *mačius* / *matanti* / *matoma*

Taškų suma (maks. 15)			
-----------------------	--	--	--

Pirminių kalbos vartojimo testo taškų suma (maks. 50)			
--	--	--	--

Galutinė kalbos vartojimo testo taškų suma (50:2=25)			
---	--	--	--

III. RAŠYMO TESTAS

(Trukmė – 90 min.)

Užduotis. Pasirinkite vieną iš dviejų (A ar B) klausimų ir parašykite 200–250 žodžių straipsnį į jaunimo žurnalą. (50 taškų)

A Ką reiškia būti atsakingam už gamtą?

B Kodėl svarbu turėti idealų?

Straipsnyje:

- pristatykite du skirtingus požiūrius į svarstomą problemą;
- išdėstykite savo požiūrį ir svariai jį pagrįskite;
- grįsdami savo mintis, remkitės ne vien asmenine patirtimi, bet pateikite ir pavyzdžių iš visuomenės gyvenimo, literatūros, meno kūrinių ir kt.

Pastabos:

1. Straipsnio pasirašyti nereikia.
2. Perrašę straipsnį į švarraštį, suskaičiuokite žodžius ir paraštėje pažymėkite 200 žodžių ribą. Jei parašėte mažiau, taip pat nepamirškite nurodyti žodžių skaičiaus.
3. Neliniuotos juodraščio eilutės skirtos rašiniui planuoti.

Juodraštis

Juodraštis

Čia rašo vertintojai

I II III

Žodžių skaičius _____

RAŠYMO TESTO VERTINIMAS

Kriterijus	Maks. taškų skaičius	VERTINTOJŲ SKIRTI TAŠKAI		
		I	II	III
TURINYS	5			
STRUKTŪRA	5			
STILIUS IR ŽODYNAS	5			
GRAMATIKA	5			
RAŠYBA IR SKYRYBA	5			
Taškai	25			
Taškų suma	25 x 2=50			
Taškai, atimami už nepakankamą žodžių skaičių	-1/-2/-3/-4/-5			
GALUTINĖ TAŠKŲ SUMA	50			